

Dr. H.F. Kohlbrugge

Tekst: LUKAS 17 vers 5-10

"En de Apostelen zeiden tot de Heere: Vermeerder ons het geloof [5] En de Heere zeide: zo gij een geloof had als een mostaardzaad, gij zoudt tegen deze moerbeziënboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant! En hij zou u gehoorzaam zijn. [ ] En wie van u heeft een dienstknecht, ploegende of de beesten hoedende, die tot hem, als hij van de akker inkomt, terstond zal zeggen: Kom bij, en zit aan? [7] Maar zal hij niet tot hem zeggen Bereid, dat ik te avond zal eten, en omgord u, en die mij, totdat 8 zal gegeten en gedronken hebben; en eet en drink u daarna?[8] Dankt hij ook denzelven dienstknecht, omdat hij gedaan heeft hetgeen hem bevolen was? Ik meen: neen. [9] Zo ook gij, wanneer u zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen." [10]

Zo is dan menigeen onder u opgeschrikt geworden en ontwaakt uit zijn valse rust, ten dele door de tegenwoordige gebeurtenissen, ten dele door de onlangs gehouden leerredenen over de talenten, over het bruiloftskleed, over het eenvoudige en het boze oog! En menigeen vraagt verlegen: *"Heb ik wel een eenvoudig oog? Zal ook mij het lot van de onnutte dienstknecht treffen, die in de buitenste duisternis werd uitgeworpen? Zal ik wel in het bruiloftskleed gevonden worden, als de Koning komt, om Zijn gasten te overzien?"*

Ik verblijd mij daarover, en er zal blijdschap in de hemel zijn voor de engelen Gods, als deze en gene, die wakker werd geschud, niet weer inslaapt, maar van nu aan bij zulke vragen zichzelf geen rust gunt, voordat hij een goed geweten tot God heeft, en hij dus tot een waarachtige bekering tot God doorbreekt. En ik zal mij nog meer verblijden, als in het algemeen het geestelijk leven meer doorbreekt in de Gemeente, en het "zich-wélbevinden" zal opgehouden hebben. Want indien het toch waar is, dat de poort ten leven eng, de weg ten leven smal is, en dat er maar weinigen zijn, die deze poort, deze weg vinden; indien het toch waar is, dat velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkoren; indien het waar is, dat niet een enkele, maar velen zonder bruiloftskleed zullen bevonden worden, wanneer de Heere komt, dan mogen wij niet slapen, ons niet geruststellen met de gedachte: het zal met mij toch welgoed aflopen; veel minder mogen wij het op de dag van morgen laten aankomen, als toch heden ons geweten ons zegt: het staat niet goed met uw ziel! Wat uit God geboren is. kan en zal dit ook niet doen. Ik acht die gelukzalig, die zichzelf gedurig onderzoekt, of er ook een schadelijke weg bij hem is; ik acht die gelukzalig, die aan zijn ziel geen rust laat, totdat hij weet, dat hij vrede met God heeft verkregen.

Maar waarheen moeten wij hier zien, naar beneden of naar Boven? De een denkt: "als ik maar het geloof, als ik maar meer geloof had!" De ander denkt: "als ik de werken maar had!" Het ligt in ons om ons nu op het geloof, dan op de werken te werpen, of ook, om ons ter zelfder tijd op het geloof én op de werken te werpen. Beide willen wij zo hebben, dat wij daaraan kunnen weten, dat het met onze ziel goed staat voor God. Wij wensen in deze ure uit het Evangelie te overwegen, hoe het er uitziet met de grond, welke wij gewoonlijk willen leggen. Deze woorden uit Lukas 17 van onze Heere rukken elke grond, waarop wij zo graag zelf onze zaligheid bouwen, onder onze voeten weg. Hoe waar dit is, zal u duidelijk worden, als ik u zeg, in welke samenhang én de gelijkenis van de dienstknecht en zijnen heer, én het daaruit getrokken

besluit met de bede der Apostelen staat. De Apostelen zeiden tot de Heere: "*Vermeerder ons het geloof*", of volgens de Griekse grondtekst: "Geef ons meer geloof" of: "breng ons geloof bij." Hoe komen zij op zulke bede? Enige menen, dat zij daarom gebeden hebben, omdat zij zo dikwijls door de Heere bestraft werden, dat zij zo kleingelovig waren. Ik stem met degene in, die de bede in verband brengen met de voorafgaande vermaning des Heeren: "Wacht uzelf. En indien uw broeder tegen u zondigt, zo straf hem; en indien het hem leed is, zo vergeef het hem. En indien hij zevenmaal daags tegen u zondigt, en zevenmaal daags tot u wederkeert, zeggende: Het is mij leed; zo zult gij het hem vergeven " (Vs. 34) Dit toch is de hoofdsom van hetgeen de Goddelijke Wet van ons eist: liefde van God en des naasten. Waar de liefde van de naasten niet is, daar is ook de liefde van God niet. De geboden en uitspraken van de Heere Jezus snijden scherp. In dezelfde zin zeide Hij ook eens: "Bidt aldus: Vergeef ons onze schulden, gelijk ook wij vergeven onze schuldenaren; want indien gij den mensen hun misdaden vergeeft, zo zal uw hemelse Vader u ook vergeven. Maar indien gij de mensen hun misdaden niet vergeeft, zo zal ook uw Vader uw misdaden niet vergeven." (Matth. 6:14 vv)

De Apostelen gevoelden door en door wat hun in dit opzicht ontbrak. En ik denk, als wij onszelf niet rechtvaardigen, dat wij bij zulke woorden des Heeren ook door en door zullen gevoelen wat ons ontbreekt. Maar, hoe nu daartoe gekomen? Ja, en hoe er toe gekomen, dat men het bruiloftskleed aanhebbe, dat men een eenvoudig oog hebbe, dat men niet die dienstknecht zij, die zijn pond in een zweetdoek legde? Dit wisten de Apostelen: Het geloof, dat de werken niet heeft, is bij zichzelf dood, en het ware geloof brengt noodwendig met zich de werken; werken zonder geloof, al hebben zij de voortreffelijkste schijn, zijn niet dan blinkende zonden. En dat weten wij allen ook. Wat dachten zij nu? "Als wij maar meer geloof hadden, dan wij hebben, zo zou dat alles beter gaan." En dit is ook onze denkwijze: "Als wij meer geloof hadden, dan zou bij ons ook alles beter gaan." Want aan het wondergeloof hebben de Apostelen hier niet gedacht, maar aan dat geloof, hetwelk wij het rechtvaardigmakende of het zaligmakende geloof noemen. Wat wilden zij dus met zo'n geloof? Zij wilden daarmee werken. En wat zouden wij met dat geloof willen, als het ons ernst is met de geboden Gods? Ook wij zouden daarmee willen werken. Is dat dan niet goed? Vooral, als wij doen zoals de Apostelen, als wij onszelf het geloof niet willen bijbrengen, bijvoorbeeld door overreding van ons verstand, maar als wij dat van de Heere afsmeeken? Laat ons acht geven op het antwoord des Heeren. De Apostelen stonden toen juist met de Heere voor een moerbeziënboom; toen wees Hij hen op deze boom en op de zee, en zeide: "*Zo gij een geloof had als een mostaardzaad, dan zoudt gij tegen deze moerbeziënboom zeggen: Word ontworteld en in de zee geplant! En hij zou u gehoorzaam zijn.*"

"Een mostaardzaad", zeide onze Heere eens, "wanneer het in de aarde gezaaid wordt. is het minste van al de zaden, die op de aarde zijn." Het grote doet het niet, meent de Heere; het ware geloof is buitengewoon klein, er is niets, dat zo klein is; wie echter dit kleine geloof heeft, overwint de grootste zwarigheden, die staat niets in de weg, voor die is niets onmogelijk, het zij wat het zij. Moet het ter ere Gods en tot zijn en zijns naasten heil en zaligheid zo zijn, dan verzet hij de meest vast gewortelde bomen, de grootste bergen, hij werpt in de zee wat hem op aarde in de weg is, en komt over alles heen. De Heere leert bijgevolg aan zijn Apostelen, dat zij op het grote uit zijn en niet weten, dat zij op het kleine, het, geen hun aangewezen is, niet letten, maar dat laten liggen. En dit hebben ook wij ter hart te nemen, want wij willen altijd het grote hebben, daarom meer geloof hebben, vergoelijken ons doen daarmee en verontschuldigen onszelf, omdat wij zulk geloof of zulk groot geloof niet ontvangen hebben, en bidden de Heere, dat Hij ons het geloof moge vermeerderen, en werpen, zo sprekende, eigenlijk de schuld op de Heere: dat Hij ons niet genoeg geloof gegeven heeft, anders zouden wij het reeds lang ten uitvoer gebracht hebben! Hier vernemen wij nu uit 's Heeren mond, hoe het er bij ons uitziet! Of is het, als ik mijns Heeren Woord en Zijn gebod heb, dan iets groots, dat ik, op grond van dit Woord en Gebod, het "ja" ja, het "neen" neen laat zijn? Dan is het Woord en Gebod des Heeren groot en doet ook grote dingen. Dat ik nu echter daarbij blijf en volhard, zal ik daar veel ophef van maken, als ware dat iets buitengewoons? Ik doe immers niets dan mijn plicht, dan wat ik schuldig ben te doen. Waaraan is het nu echter toe te schrijven, dat wij dit in het leven zo weinig begrijpen? Wij mensen blijven altoos op de werken zitten. Het werk moet gedaan zijn, dat weten wij. Nu zijn wij voortdurend aan het werken, zoeken het hier, zoeken het daar; willen ons van

dit bekeren, van dat bekeren; dit nalaten, dat doen; maar het werk blijft altijd halverwege steken: men komt niet vooruit. Men beziet het bruiloftskleed, men weegt de toevertrouwde talenten op de handen, men geeft zich moeite om een eenvoudig oog te hebben; maar spoedig werpen de wereld, de duivel en het arglistige hart er iets tussen, en ... weg zijn de ernstige voornemens. Men doet het bruiloftskleed half aan en weer uit, men waagt het een weinig met de toevertrouwde talenten, en men legt ze weer weg in de zweetdoek; men ziet weer op de wereld, grijpt weer naar haar, en laat het kruis varen. Waaraan ligt het toch? denkt men. Welaan, ik moet meer geloven, ik moet een beter, sterker geloof hebben, dan zal het beter gaan! Dat is het bedrog der eigengerechtigheid, zowel na als voor de bekering. De werken toch moeten er zijn, en zo zoekt men dan goede werken en het goede middel: het geloof. Waartoe? Om zich op zijn werken te verlaten, om met werken en door werken verlost te zijn van het kwade geweten.

U hebt echter de gelijkenis gehoord van de dienstknecht en zijn heer, een gelijkenis, die ons zegt, hoe het in het dagelijks leven toegaat. Mij dunkt, dat een knecht, die geploegd of het vee geweid heeft, moe is als hij thuis komt; mij dunkt, dat ook bij ons een dienstknecht of een dienstmaagd, na de arbeid van de vroege morgen tot de late avond, moede kan zijn. Hoe gaat het nu in het gewone leven? Als er in huis tegen de avond nog allerlei te doen is, zegt men dan tot de knecht of tot de dienstmaagd: "Ga zitten, je bent moe"? Of geeft men dan niet ook nog bevelen aangaande het overige werk, dat in huis te doen is? Wordt de dienstknecht of dienstmaagd ook bedankt voor de hunne opgelegde arbeid, of is het in het gewone leven niet veeleer zo: die knecht, die dienstmaagd hebben het op zich genomen om mij te dienen, zo verwacht ik ook van hen, dat zij dat alles doen en wel goed doen, waartoe zij in mijn dienst gekomen zijn? En aan welke stand is het niet eigen zo te handelen? Maakt de toepassing op het geestelijke, de toepassing op uzelf en op God.

Zo ook gij, wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen. verstaat de Heere goed; Hij spreekt niet van een doen, dat uit het werkverbond voortspruit; Hij zegt ook niet: wanneer u alles zou gedaan hebben; Hij spreekt van het levend, rechtvaardigmakend, zaligmakend geloof. Hij houdt ons dit geloof voor, zoals het een gestadig doen is, hoe het onophoudelijk bezig is in de dienst van God, in het doen van Zijn wil en Zijn bevelen. Want hier moet niemand komen en tegenwerpen: Ja, ... "wanneer gij zult gedaan hebben al wat u bevolen is", maar wie heeft dat gedaan? Het zal op de dag van Christus blijken, dat de werken der rechtvaardigen vol bevonden worden voor God; het zal dan blijken, dat de nieuwe schepping Gods in Christus onder de heerschappij van goede werken geschapen is; het zal dan blijken, dat de getrouwe dienstknechten met hun ponden andere ponden gewonnen hebben, en dat er zijn die het ware bruiloftskleed aanhebben.

De Heere wil dus zeggen: Wanneer u het kleine geloof hebt, zo klein als een mostaardzaad, dan zult u doen de wil van God, dan zult u alles gedaan hebben wat u bevolen is, ofschoon u nu daarvoor staat als voor een berg. Verwondert u dit? Kent u het getuigenis niet, dat God van Abraham, dat Hij van David, dat Hij van zo velen van Zijn getrouwe dienstknechten gegeven heeft? Hier sta één voor alle: van Abraham staat geschreven: *hij zag zijn verstorven lichaam niet aan, noch het verstorven lichaam van Sara hij gaf Gode de eer!*

Maar verder: Wanneer gij zult gedaan hebben al hetgeen u bevolen is, zo zegt: Wij zijn onnutte dienstknechten, want wij hebben maar gedaan hetgeen wij schuldig waren te doen. Hoe? Onnutte dienstknechten, wanneer wij alles gedaan hebben wat ons bevolen is? Wanneer het geloof met de werken er is, wanneer de waarachtige heiligmaking, wanneer de vrucht des Geestes, het werk des Heiligen Geestes in ons is, bij en door ons werkzaam is? Ja, gewis. Zo onnut de dienstknecht is, die altijd wat doen wil wat hem niet bevolen en nalaat hetgeen hem bevolen is, zo onnut is ook de dienstknecht, die men eerst in zo'n toestand brengen moet, dat hij tenminste doet wat men hem zegt, en die niets doet wanneer men hem niet eerst alles zegt, alles beveelt. En ziet het er met ons anders uit? Wie doet iets voor God, wie staat voor Hem op, wie komt, wie gaat er, wanneer hij niet gedreven wordt door een bevel. Maar hebben wij dan roem voor God? Mij dunkt, dat het een genade is, zich in Zijn zalige dienst te bevinden. Hebben wij iets te

vorderen bij God, wanneer wij met de ons toevertrouwde ponden andere gewonnen, wanneer wij het bruiloftskleed aangedaan hebben, wanneer wij olie in onze lampen medegenomen hebben? Hij toch is onze Heere, daar Hij ons tot Zijn dienst geschapen heeft. Wat hebben wij dan boven andere schepselen voor, wanneer wij Hem gehoorzaam zijn? De zon gaat op en onder op Zijn gebod; maan en sterren gehoorzamen aan Zijn bevelen, zij glinsteren dag op dag, nacht op nacht op de door Hem bepaalde minuut en seconde. De zee met haar geweldige wateren legt zich neer aan Zijn voeten, zoals een hond aan de voeten van zijn meester. Lente en zomer, herfst en winter, bloemen en vogels, ja, alles geeft acht op Zijn stem. De os komt tot zijnen bezitter, de ezel tot de krib zijns heren, gelijk God hun geleerd heeft; de schapen volgen hun herder, de hond is dankbaar, de mier is ijverig werkzaam, de spin onvermoeid in haar spinnen, en alles in de schepping doet, zoals God het wil. Wachten al deze ook op beloning?

Ik heb evenwel nog meer. Hoe groot is onze schuld, die ons vergeven werd? Wegen onze werken, ik bedoel de werken, die in God gedaan zijn, weegt onze liefde wellicht tegen die schuld op? En wie wil Gode iets brengen, waarbij niet de genade, waarmee God het werk aanneemt, heerlijker zou zijn, dan het gehele werk? Al is ook het werk goed - hoe is de mens gesteld, die het gewerkt heeft? Verzet hij zich niet altijd tegen de goede wil van God? Doet hij niet als de zoon, die eerst niet wilde, maar daarna berouw had en de wil des vaders deed? (Matth. 21: 29) Hebben wij niet altijd reden om aan te houden om Gods ontferming, al kunnen wij met Obadja zeggen: "Ik vrees de Heere van mijn jonkheid af"? (1 Kon. 18: 12) Of zijn wij Hem niet alles verschuldigd Moet Hij ons niet altijd helpen? Ja, wat zeg ik, moet Hij het niet altijd Zelf door ons doen, als Hij iets wil gedaan hebben? Is het niet Zijn Geest, Die het alles doet, en niets van onze zijde? Of wordt Hij misschien gelukzaliger, rijker, heerlijker door onze werken, Hij, Die van mensenhanden niet kan gediend worden, maar Die, Zichzelf genoeg, niemand van onze nodig heeft!

En wie, als hij er een weinig over nadenkt, kan zich op een tijdelijke en ogenblikkelijke dienst verlaten, om daarvoor een eeuwige heerlijkheid te beërven! Of kan iemand met recht er aanspraak op maken, dat ik hem levenslang onderhoud, omdat hij één uur voor mij gearbeid heeft? Wat echter alles zegt: wanneer de gelovigen door God in Christus zo geschapen zijn, dat zij niet anders mogen en met anders kunnen, dan aan het doel beantwoorden, waartoe zij geschapen zijn, hebben zij dan bij Dien, Die hen gemaakt heeft, met recht iets te vorderen, omdat zij zich niet verkeerd bewogen of omdat zij niet verkeerd gewerkt hebben? Wilt u dus de wil van God gedaan hebben, begeert u het van harte, dat uw werken mogen vol bevonden zijn voor God; is het bij u in waarheid ernst, om andere ponden bij de u toevertrouwde ponden te gewinnen; is het u om het bruiloftskleed te doen, dat doortrokken is van aloë, mirre en kassie; is het u te doen om de overwinning van de wereld, om het afleggen van de oude mens met al zijn werken; om het aandoen van de nieuwe mens, om hartelijke vreugde in God, en om lust en liefde om in alle geboden Gods te wandelen, daar u zeer goed weet, dat allen, die uit God geboren zijn, deze kentekenen aan zich hebben; is het u te doen om het ware geloof, om de ware werken, welnu, werk dan niet verkeerd, door dit alles te zoeken, ten einde daarin een vastheid te hebben.

Zoekt het niet hierbeneden, ziet naar Boven; zoekt het niet bij het vlees, niet in uw harten, ziet uw God in het hart! Tracht niet naar het grote, om uit het geloof en de werken u een Christus, dat is een afgod te maken. Naar het Woord heen, naar de bevelen toe en u daaraan onderwerpen! het Woord is groot, het bevel is groot; dat wij ons daaraan onderwerpen, is een zaak van weinig betekenis. Heeft een bedelaar gerechtigheid, heeft hij enige aanspraak, omdat hij de hand uitsteekt en zo de rijke aalmoezen van een machtig heer ontvangt? Zijt arm, gevoelt uw nood door en door, - strekt zo uw hand, uit, de hand uws harten dat is, de hand des geloofs, en neemt aan de u voorgehouden ontferming en de innerlijke bewegingen der barmhartigheid onzes Gods in Christus Jezus, neemt aan het rijke geschenk: *Christus*. Hebt u die aangenomen, zo zult gij in Hem ook zo wandelen, gelijk gij Hem aangenomen hebt. AMEN.

Deze leerrede is gehouden te Elberfeld op 24 November 1850, des voormiddags.